

Акы-дуңма найырал болгаш эл-сеткил каттыштырылганы

БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫНАР! 1925 чылда үндөзлөттүгү

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунун Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 174 (5578) 1963 ч. июль 24, среда | Өртээ 2 к өп

Чайгы одарны чөп ажыглаар

СЭКП Төп Комитетиниң июнь Пленумунун шийтирлери ивездэ айыл-ишчилериниң, ылаңгы малчыларныкы бот-идекейни өстүрген, массалык чогадыкчы күштерин хайыттырган. Нийтиник мал ашылында бир чуугула болгаш харыссалгалыг үе — малды чайгы одарларга кирүүнү семиртири болуп. Семиз күштүгү малдың продуктуну-дээ бедик, чаш төлү-дээ боткур болурун аныктыг практикасы улам-на бүдүрүп турар.

Мал ашылында кичизгеиниң найда эки тургусуан болду, ында ашыл-агылдың көргүзүлгери бедик болуп билдингир. Чөөн-Хемчикте «Большевин», Тес-Хемде «Чогураа», Би-Хемде «Нызыл тараачын» колхозтар кирүүнү ээ, сүт, дүң садарының чартык чыл планын хуусаа бетинде амыр күөстөткөн. «Чыраа-Бажы» совхоз мал өстүрүрүнүн планын чүзүн айы-биле күөстөткөн. Шап кыдыг үнөгердик ашыл-агылдарны хойну адал болу.

Удуртукчузу эш Кончай бо дугайында тодаргай хемчөл албай турары инчип-дээ таарышпас.

Нийтиник малын чаем, ылаңгы үнөгер култура болуп күүнү-руза белектээр талазы-биле «Найырал» совхоз чүгүр ашылдап келген болжон, бо чылым мал чылгааладыкчыныкы багай организастаан. Улуг-Хемниң ол чарында Куйлуг-Хем, Бидилгир, Орта-Хем, Кара-Туруг ыпчаар дөрт муң хире мал таарыкча чөп одарларда ижүртүнгөн. Совхозтун нийти малын дең кезинден хойну ишгизында хөвөр. Район Советиниң нукускомо болгаш Улуг-Хемниң партком бо айтырыгы сонугурап көрбөй турары четпес.

Малды шын ажаап чөмгөрүн, ылаңгы одарлардык семиртирин чамдын ашыл-агылдарда четпес организастап турарында бо чылым баштайгы чартында Улуг-Хем район 237 тонна, Би-Хем район 160 тонна сүтү-дүңүзүгүне чедир көрбөй, республиканың күрүнеге сүт садар планын күөстөткөнгө буруулуг болган.

Бо хүнерде колхозтарның болгаш совхозтарның малы көктүгүшүгү чылгааларда, Фермаларны, бригадаларны дуржулгадык малчылар-биле быжылгаан. Семиртирге таарыкчалык, олар сөмүл көкөр хоншатарны баш бурунгаар көрдүнгөн график ёзуу-гаар ашыглат турар. Малды чогуу өйүндө чылгаалары Танды, Каа-Хем, Тес-Хем болгаш Бүр райондарының ашыл-агылдары организастап чоруткан. Хөндөргөни, Шениниң, Актын болгаш Час-Адырның суралгы чылгаалары малчылар ээлеп-көн.

Тываның одарлары магалыг байлак, оңу чөп ажыглаар, нийтиник малын организастык чылгааладыры чугула. Ол чорук чүгүле малдың өздүзүгүн, продуктуну бедик семиртиринге ашытыг зөөс, оң-биле нады тараа болгаш сизген шөлдери малга бастырбызгыга база чугула ужуру-дузалыг болуп.

Барыны-Хемчик районун Тазил малды Советиниң чоңу хууна малды совхозтун тараа, сизген шөлдери олардык турда, күөскөм даргазы эш Баймы-нылаң кандыг-дээ хөмчөл албайн келгени шын зөөс. Шап кыдыг байдал республиканың өскө-дээ чамдын черлеринде база илереп турар.

Партия комитеттериниң, районну-смоннарның болгаш бүдүрүлгө эргелелдериниң мурнунда ап кол сорулга болза, дүжүт ажаап алышыныкыга белеткелди боттуг удурттуушан, нийтиник малын чөп, эки хоолуугу чөмөрүн хандыры, чайгы семиртигини шын организастаары болуп. Малдың продуктуну ча-выс, чөмгөрүлгөн, чайгы одарны багай ажыглаан ашыл-агыл бүрүдүн тодаргайлаары, четпестерин чылгааларыг боттуг хөмчөгелерин алыры чугула. Нийтиник малын өстүрүнгөн, оңу продуктуну улам бедидеринге болгаш бот-үзөниң чингидеринге малчын, ферма, бригада бүрүгү мораль болгаш материал талазы-биле сонугурадыг турар дээш бүгү хөмчөгелерни организастаар ужурулуг.

Чайгы одарларда, ылаңгы ырап чылгааларда малчынарга салдыгы организастаары, почта таралдыгызын ижидерин, кино-чөрт, кино көрүлдөзүн болгаш медицина хандырылганын донтаа-чал чорудары чугула. Материалдыг байланыш тургузуучулары — ижидер, малчынар дугайында кичизгеи салыры партия, совет ашылданчы бүрүдүнүн хун бот кичизгеи салыр чүгүлү болуп.

Бир эвес массалык уузкашкының чөлсөн Барыны Германиякы холуга тылсып бээриниң планын амырдалга боттаны бээр болза, ол чорук Европада чаа байдалды тургузар болгаш социалык күрүлелерин айыла чөп чорукту дөңгөзү тургузар болгаш социалык күрүлелерин немей алыры олардан итээр ийик деп чүвени тодаргай кылдыр меделгери эргежок чүгүлү дээрзин Совет Эвилелиниң болгаш ВенгР Республиканыкы чазактары санал турар.

Республикада комбайннар септелгезиниң чоруп турары (1963 чылдың июль 20-де хуу-биле)

Районнар:	Чөөн-Хемчик	Улуг-Хем	Барыны-Хемчик	Чөөн-Хемчик эргелелиниң түнү	Би-Хем	Каа-Хем	Танды	Тоңу	Танды эргелелиниң түнү	Тес-Хем	Өвүр	Тес-Хем эргелелиниң түнү	ООН ИШТИНДЕ СОВХОЗТАР:	«Чыраа-Бажы»	«Сукпак»
	68,4	48,7	46,2	54,3	63,2	50,6	25,8	—	35,5	34,8	33,3	34,5	—	82,1	78,6
	77,8	65,4	56,8	54,8	46,2	44,2	35,7	—	26,7	26,1	25,0	14,3	—	8,9	—

ХөИ СҮТ ДЭЭШ

Сүт саалдазын көвүдөдир дээш меделгери «Улуг-Хал» совхозтун Адын-Шындаа сүт-бараан ферма-зының салгычлары өскөү чөмчө-кчини бо чылдың бирги чарымында чөп ал шылдаарын. Бо үениң дүргүзүлү ферма нийтиник 108 тонна сүт саап алып планын тур-гаш, 120 тонна 800 кг сүтү са-гаш, күрүгө 70 тонна сүт дужаар

планын 71 тонна 291 кг кылдыр күөстөткөн.

Инда мурнакчы саанчылардан: Вера Упангир ботуна быжылга-тынган 20 ийиниң бирөөсүнге онааштыр ортумаа-биле чартык чыл-да 892 кг. Тамара Сарыг-оол — 859 кг сүтү саап ал, мурнакчылар болуп шылгаран үнгөнер.

Совет-венгр кады кылган дыңнадыг

СЭКП ТК-ның болгаш СССР-ниң чазаның чазанын ёзуулар Венгрия-ның Социалистик ажылчын партияның Төп Комитетиниң бирги секретары, Венгрияның революстун ажылчын-тараачын чазаның даргазы эш Янош Кадарга баштакан ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлө-лери найырадык аян-чоруну кылды, Совет Эвилелине июль 10-дан 22-ге чедир чоруп турган.

гумдулары эргежок чүгүлүзүгү совет болгаш венгР талаалар хаым бү-зүрелдиг.

Москвага, Ташкентке, Иркутскиге болгаш Братскиге чоруп турган үе-зинде төлөзгөндүгү кезигүнери Совет Эвилелиниң ажылчынлары, колхозчулары, интеллигенцияныкы төлөзгөндүгү болгаш аныктары-биле ужуражып, чүгүлүшкөн.

Ядролуг чөпөктүкү бүгү шөңделерин кезээ мөңгөдө хоругдаар дугайында айтырыгы сонугурадыкчы чокка шийтирээр дээш ийи талаалар туржуп турар. Казан барымы талакы күрүлелер бүгү ядролуг шөңделерин соксарды дугайында дугуржуганы чөпөк алырны болдуммас амыл турар байдалдарда, агаарга, космоска болгаш сүг шит-тинге ядролуг шөңделерин чорур дугайын дугуржуду дугайында Совет Эвилелиниң чазаның саналы-биле ВенгР Улус Республиканыкы чазак бү-рүнү-биле чөпөзгөжүлү турар. Ядролуг шөңделерин соксарды дугайында дугуржуганы НАТО-нун чурттары биле Варшава Керээзиниң кир-жикчилери күрүлелерин аразыга халлашпас дугайында керээге хары ут-да ал салыры-биле дүштүр чарары амыр чугула айтырыгыны, оң шитине чөпөктөзгөндүгү дүштүрүлгөни айтырыгыны шийтир-лээринге дөңгөзгөндүгү таарымчалык чаа байдалы тургузар ийик дээр-зинге Совет Эвилелиниң болгаш ВенгР Улус Республиканыкы чазактары хаым бүзүрелдиг. Күрүлелерин чөпөктөзгөндүгү бүгү-ниңти болгаш бүрүн дүштүр дугайында дөңгөзгөндүгү чарарының эргежок чүгүлүзүм дээш ийи чазактар быжым-биле туржуп турар.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Социалистик революциянык Чыгыс аял партияның Национал удур-тулганының бирги секретары болгаш Куба Республиканыкы Революстун чазаның премьер-министри эш Фидель Кастроңун Совет Эвилелинге кыл-ган аян-чорунуң түнделерин талаалар беин-биле үнөсөп көрүп, ол аян-чорук социалистик чурттарын улау дем каттыштырылганың чыгыс экин болгаш сырым каттыжыкчыныкы быжылгаларың хөргөң, тайбык болгаш икки төрелгениң да-сөккөңи дээш олардык демселгеси улау салымшыкыны болганын меделгеп турар.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Бодунуң эл-этеңге совет тала Венгрияның Социалистик ажылчын пар-тияның болгаш оңу Төп Комитетиниң удуртулганы-биле ВенгР Улус Республиканыкы ажылчын чоннары социализм тургузушкунга, уузу ажил-агылы хөжүлелеринге, бодунуң мораль-политиктик чыгыс экин быжылгаларына шылгаргай чөмчөгүнерин чөпөк алганы күзөлдүгү улау ханышкыны-биле меделгеп турар.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Төөгүдүк чыгыс үениң хөмчөгүндө социалистик чурттарын аразы улау ылгашпас хире чыгыс угда коммунизме шийлик кирериниң дугайында марксисч-лениниң теистик шыннымын ВенгР Улус Республиканыкы болгаш социалистик өскө-дээ чурттарын политиктик, экономиктик болгаш культурут дүргөн хөгжүлдөзүн бадмыткып турар дээрзин кады кылган Ме-делгеле меделгез.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Бо эвес соруганы чөпөк алырны чугула ролюду чурт бүрүзүнүн иштинки күрүлелерин болгаш аргаларын эл улау ажылдары-биле чөргө-лөштүр бүдүрүлгөн специализастаарын болгаш кооперастаарын улам амырдык кылдыр чыгарылыгы үндөзлөттүгөн дөңгөзгөндүгү социалистик күш-ажыл хулап келгени улам ийик ханышкыны ойнап турар.

Совет Эвилелиниң болгаш ВенгР Улус Республиканыкы аразында политиктик, экономиктик болгаш культурут харылааларың чөмчөгүндүгү хөгжүл-түрүрүгү талаалар күзөлдүгү улау ханышкыны илереткел турар. Ийи чурттарын аразында бараан саарылгасы соксал чокка өзүп турар.

Кады кылган Меделгелдиң ийги болуңда меделгеп турары-биле ачылга, чугулаадыкчыныкыңды үзөндө амыр дөңгөзгөндүгү байдалың эң чугула айтырыгыңды талазы-биле санал-оңуларын солукчан, амыр дөңгөзгөндүгү байдалың үнөсөп көрүнгө чыгыс аял, чаа дайынның айы-лынга удуру, оран дөңгөзгө быжым тайбык дээш демселгези моон сонуга-раа чорударына шийтирленин талаалар бадмыткан.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Боттарының даштыкы политиканың Совет Эвилели болгаш ВенгР Улус Республика бүгү күрүлелерин, бүгү улустарын тайбык болгаш айык чок чорун хандарының эрге-ажыктарына дүжүп турар, яны-бүрү социал тургузулуг күрүлелерин тайбык кожа-хөбөш догу-наашкыныкы лениниң принциптерин удуртулга болдуру турар.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Капитализмниң икки кризисин улам ханылап турарының, империализм күштериниң социализмни күштерин, дайынның күштеринде тайбыктың күштериниң улам амыр кылдыр өзүп турарының үзөндө дөңгөзгөндүгү турарының дайын баш улау болурунда баар, оңу икки нийтиник амыр амырдыкка шуут чылгаар боттуг арга бар болуп турар. Империализмниң арастанык бүдүш-шынны өскөрдүк болгаш оңу ужурунда дөңгөзгөндүгү дайынны оңу өскөрдү үнө-лөрүн айылы ам-даа артып турар дээрзин моон-биле кады барымдаа-лап көөр болза чогуру.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Совет болгаш венгР талаалар тайбыккы ынакшылык күрүлелерин кат-тышкан күжөнишкисиниң биле, улустарың ийеккейик, шийтирлеш демселги-биле дөңгөзгөндүгү байдалың экинжидерин чөпөк ал болуп дээрзин боттарының политиканыкы барымдаалар турарлар.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Барымы талааның чурттарының чазактары ракета-ядролуг чөпөктү илдере бүдүрүрү тургузулуг, ядролуг чөпөктү улам ийик илдергелерге чугулап турарына чөпөк алыр, НАТО-нун хөмчөгүндө, аңаа Барыны Германиякы кириштирбисин, каттышкан ядролуг күштерин тургу-зарының планын амырдык кылды турарына Совет Эвилелиниң болгаш Венгрияның улустары хаым дүвүрөп турар деп, кады кылган Меделгеле меделгез.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Бир эвес массалык уузкашкының чөлсөн Барыны Германиякы холуга тылсып бээриниң планын амырдалга боттаны бээр болза, ол чорук Европада чаа байдалды тургузар болгаш социалык күрүлелерин айыла чөп чорукту дөңгөзү тургузар болгаш социалык күрүлелерин немей алыры олардан итээр ийик деп чүвени тодаргай кылдыр меделгери эргежок чүгүлү дээрзин Совет Эвилелиниң болгаш ВенгР Республиканыкы чазактары санал турар.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Европада болгаш бүгү дөңгөзгө байдалды кадыкчылар төлөдө, дөңгө-гейин ийги дайынның артышкыны уузкашкан, герман тайбык керээни чарары болгаш аңаа үндөзгөзүш Барыны Берлинде байдалда чо-р.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

ВенгР партия-чазак төлөзгөндүгү төрөөн чуртунче чорупканы

Венгрияның Социалистик ажылчын партияның Төп Комитетиниң бирги секретары, Революстун ажылчын-тараачын чазаның даргазы Янош Кадарга баштакан ВВР-ның партия-чазак төлөзгөндүгү июль 22-де төрөөн чуртунче эл чаныккан. Киев во-кзалы болгаш оңу чындаа шөлдү байырдал шийлик күш калаткан кезин турган. Аңаа найыссылдык хой сан-ны чурткаалары четкилеп келген. Хундулду тайнымын тургускан.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Эргам алырларың үзүрү-биле СЭКП ТК-ның Президиум кезигү-нери А. П. Кирилко, Н. М. Швер-ник, СЭКП ТК-ның Президиум кези-гүнеринге кандидаттар В. В. Гри-шин, Л. Н. Ефремов, СЭКП ТК-ның секретары Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Л. Ф. Ильичев, А. П. Руза-ков, В. Н. Титов, А. Н. Шелепин, СССР-ниң Дээди Советиниң Прези-диум кезигүчү К. Е. Ворошилов, СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының орадакчылары И. Т. Но-виков, Д. Ф. Устинов, СССР-ниң ми-нистрлери, Москваың партия бол-гаш совет организастарының удур-тулгачылары, СЭКП ТК-ның болгаш СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң аппаратның харыссалгалык ажил-дакчылары четкилеп келген.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Янош Кадар болгаш СЭКП Төп Комитетиниң Бирги секретары, СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Н. С. Хрушев, венгР төлө-згөндүгү СЭКП ТК-ның Прези-диум кезигүнери Т. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. И. Микоян олар ав-томатизацияга четкилеп келгире, чымылданар адыш чаксаакшы-биле уткаан.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Хундулду таймыкы начальнигиң рапортуң хулап келген, Янош Кадар Н. С. Хрушев-биле кады совет дайы-чыларың чыскаалын эргип эрткен.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Н. С. Хрушев биле Янош Кадар Коммунист партияның болгаш ча-зактык удурткучулары-биле, мини-стрлер-биле, СССР-ниң күрүне коми-теттерин даргалары-биле, дипло-маттыг төлөзгөндүгү баштыңыры-биле меделгеп турар.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Оңу сонда эштер Н. С. Хрушев биле Янош Кадар чөпөк чугулаалар.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-сөккөлдүгү хулап көрүшкүни ВенгР Улус Республиканыкы партия-чазак төлөзгөндүгү илереткелээ.

Бот-бодунга экономиктиг дуула-жылга Чөвүлелиниң кезигүнери чурттарын коммунист болгаш ашыл-агыл партияларының төп коми-теттериниң бирги секретарының болгаш чазактар баштыңырының 1963 чылдың июль 24-те аштыгылар нову-рел хуралының ажылыга кирежир-биле эш Янош Кадар Москвада ар-тып калган.

Совет Эвилелиниң Коммунист партияның болгаш оңу лениниң Төп Комитетиниң удуртулганы-биле коммунизми бүрүн тургузарының оруу-биле бурунгаар быжым базымнап бар чоруп совет улустун шылга-райгай чөмчөгүнери, кайгамчык планлары-биле хөбөштөр ботунуң ак-

Мурнакчы коллективте

Республиканын культура министрствозунун коммунисттик күш-ажылдын коллективте деп беки аты чедип алып дээр демисемип турар тифографиянын коллективте чеди чылдык бешик чылынын бугурулга онаалдазын кууесинде бирги чартык чылда улуг чедишкенини чедип алган. Коллективте чартык чылдык бугурулга планын 8 тонна бурнугаар, июнь 22-де кууескен. Нинти продукция бугурулу ундуренини планы коллективте 111,6 хуу кууесетинген. Пландан ашыр 6,4 муу рубльдин продукциянын бугурулга. Бо аразында бир ажилдакчыга онааштыр күш-ажылдын бугуруучулугу 7 хуу өскөн болгаш продукциянын бот-үзөсин 2,4 хуу чигеткен.

Коллектив республиканын шкеларына херектиг 11 январь-бур атыг өөредилге номнарын бо чылын парлал доосушаан, ном ундур черини январь-бур номнар ундуренини 7 айлар планын бурун кууесирин хандырган.

Өөредилге номнарын болгаш парлаганын өске-да хевирлерин ундуренини планын хуусаа бетинде кууесирин дээр коллективте нарбарган социалистик чарышка лингвист А. Плотникова, З. Герасимова, Г. Бражникова, Г. Соколович, өрүкчүлөр В. Горбунова, Н. Гуреева, Д. Малюфеева, Т. Колмакова, парлалчылар М. Сорокина, В. Плотникова, Т. Щеголова, Н. Евдокимова, М. Тарханова, Е. Самородова, дептерлекчилер А. Мальцева, И. Казанцева, Ф. Косинцева болгаш он-да өскөкелер мурнакчылар болганар.

Бо чылдын бирги кварталынын түнелинде дептерлээр чектен эш

Ф. Косинцеванын болгаш ротатор машина-биле солун парлаар эш А. Биноу удртнан парлалчылар бригадасына коммунисттик күш-ажылдын бригадасы деп беки аты тывыскан болза, ам чартын чылдын түнелинде эш Ф. Федорова удртнан дептерлекчилер чегинде ол аты тывыскан. Ам үеде коллективте коммунисттик күш-ажылдын шалыпчыларынын нинти саны 70 кижи чедип турар.

Парлалчыларнын коллективни чүгө бугурулга планын эки кууесип турар эвес, харын партия, профсоюз, комсомол организациаларынын талазындан ажилчылар, албан-каачылар болгаш инженер-техниктиг ажилдакчылар ортузунга тайылар-массалы, кижизидилге ажилын калбартып, хоорайнын хей-нимити амьдаралына база иделпей-лиг кирип турар. Төрзөн хоорайын чаагайындар талазы-биле коллективте бо чылын 5 натап нинти өскөрсиниктерни кылган болгаш тифографиянын деаксизарин ногачындар талазы-биле ажилды эки организастааннар.

Ам үеде коллективте хей-нимити организациалары болгаш бугурулулга администрациясы бо чылын ном-дептерлер болгаш парлалгы өске-да хевирлерин ундур талазы-биле чыл планын хуусаа бетинде кууесир, коммунисттик күш-ажылдын коллективте деп беки аты Октябрь революциянын 45 чыл оюнуң байыр-палына таарыштыр чедип алып дээр чарышты бригадалар, цехтер, тус-тус ажилдакчыларын аразында улам калбартан ажилдап турар.

О. ШИРАП.

ЧОННУН ЧУУЛДУГЗУНУУШКУНУ

Бүрүн каттыжып тур бис

Тыванын хоочун колхозтарынын бирээзи — Таңды районда «Революциянын чалбыжы» колхозун коммунистери болгаш бүгү колхозчулары СЭКП ТК-нын ажык чагазын таныкын көргөш, бистин Коммунисттик партиянын лениничи быжык кургузу, эш Н. С. Хрушевка баштап Топ Комитеттин бүгү ажил-чорудугазын бүрүн дегип турар.

«Революциянын чалбыжы» колхоз 30 чыдарда тургустун турда, чулуг турганда, ам чүгө апаранды, илангыт өсөдүгү он чыдарда кайы кире көгжөон дээрин касы боодарга белин, бистин чүгүвүстүн көгжөдө дээр партиянын чорудуп келген политикамын мерген улаанын, шылгыны тодаргай херечилеп турар. Моон учурунда ККП-нин удуручуларынын бистин партия, выстын политикамын, илангыт оон Программанынга ууру үгүлүгү халдашкынарны кылды турарына бис, бугурувүстүн партиявыс-биле бир

дөмей, шылгы удуруланып турар бис.

Делегейин коммунисттик шимчөөш-кинини теоретиктиг болгаш практик айтыргыларынын талазы-биле СЭКП-нин болгаш өске-да акы-дуйма марксисчи-лениничи партияларнын ажилдап кылган шугуму шын дээр-ини делегей көгжөдө дээр дайдык баштап турар. Ол хиреле-ле кылды эштер боттарынын «өзагай» кургузу бүтүдө дегер деп ордалжып турары оларынч уугу алында болгаш чарыкчылык чоруу болуп турар дээр коммунист кижичугаалайып барып болбас.

Бистер СЭКП ТК-нын ажык чагазында тайыларлаттынган марксисчи-лениничи турушка бүрүн каттыжып турар болгаш бистин партиявыс-тиг лениничи туружу тилээр дээр-инге бүрүн бугурулду бис!

Г. ГУДНОВ.
«Революциянын чалбыжы» колхозун дартымы.

Чаңгыс эп-сеткилдиг

Төзөн ажык коммунисттерни хаара түдүп турар Кызыл горобоевтин чанында девискер аайы-биле партия азе организациасын чобок чаа болу-рун азе хураалына партия Топ Комитетинин июнь Пленумунга түнелдер-ини база СЭКП ТК-нын Совет Эм-леинин бүгү партия организациаларына, бүгү коммунисттерге ажык чагазын чугаалашкан.

Парторганизаця секретарынын ордалкчысы эш Танов өө алгаш — СЭКП ТК-нын ажык чагазында илереттинген болдурга база, бүгү партиянын, бүгү совет удурустун болдур-лары-дыр. Партиянын ХХ, ХХI, ХХII съездинини шиттирлерин, СЭКП-нин Программанын Топ Комитет амь-дыралда чайгыштыр чок ботандырып турарына сеткилдиг ханып тур.

Бистер ленинизм, пролетариям интернационализмин уугу принциптеринге шынч бис — деп чугаалаш, чон ортузунга, илангыт анык өскенин ортузунга, кижизидилге ажилын чорударына амьдардып байлак дуржулгазын мөчөин алган кырган пенсионерлерин ролонуг уугу болурун айттышаан, школаларны тодаргай шефке алдырып, улусчу дружиналарынын ажилына иделпейлиг кыргырин санаалдаан.

Эш К. А. Васов улусчу массалык контролду ажилын экижидерини херөөде уугу соругаларын туруп турарынч дугайын чугаалаан. Кини-диле мебель фабрикасы багай шынарды продукция ундур турда, коммунист пенсионерлерин эскер-биз турарын шүгүмчүлөп, партия-курне контролду организациаларына, бүгү коммунисттерге ажык чагазын чугаалашкан.

Уралдын киржичилери кырган коммунисттер, партия кижигуу эвес пенсионерлер июнь Пленумунун шиттирлерин болгаш Топ Комитеттин ажык чагазын илг, чүгүлү-лүшкүн-биле хулээп алганар.

Пленумун шиттирлерин болгаш Топ Комитеттин ажык чагазын чонга таныштыр кижилерин аныглаар, партия-курне контрол комитетине дузалаар болукту тургузар дугайын да шиттирини хураалга хулээп алган.

Д. РЫЛОВ.



Аазатпайлар — самчыг дакчыларнын дузалакчылары

Ажыл-агылы өрөнгөй удуруту, үчүт-отчүтү сандардыр чоруу, самчыг дакчылар таарымчалык байдалды тургузуп турар.

«Сүт-Ан» совхозун болгаш оон Алдан-Мадыр салбырынч удуруткучулары болгаш оон бугуларга ашпаранын өрөнгөйлөр, аазатпай чоруу чүгө чедирген эвес, көрүч көрөлинер.

Алдан-Мадыр салбырда малдын, чепсек-херекселдин, сан-хөөнү үчүт-отчүдүнү багайнын дугайын да ажилын Ооржактын дындадынынга үндөшкөш, колхоз-совхоз бугурулгезинин Чөөн-Хемчик өргөлдү тускай хыналданы организастаан. Эш Ооржактын дындадынынга айткан фактылар херек кырында бадыткатынгалы.

Салбыр өргөктөш эш Ойдуула, зоотехник эш Биче-оол оларын мал үчүдүгү контролду коштаканынын түнелинде, чамлык ак-сеткилдиг эвес малчыларынч өңүр чылында самчыг дакчылар база калдар-чыларынч харысалга чорудан алган, чыткен 110 баш шээр болгаш 2 баш бода малдарын ай санында-ла өтчөдө бар кылдыр мегелеп көргүзүп келген. Кижээлөөргө, калдарчы О. Самбыр-Норбу 5 койун, Ондар Калдар-оол 3 иртин, Монгуш Чүчүмэй 7 ашкун, С. Сергей 3 өшкүнү, 2 иртин самчыг дак алган, ай санында-ла бар кылдыр өтчөдөтүп турганар.

Шак мынды контрол чок, чиндиргө чорукту ажилдаш, чамлык кижилер күрүнгенин малы-биле боттарынын болгаш өскө кижилеринч хуузунда малын солуп алгаш малдын, күрүнгенин мөзүлүг малдарын хуузунда үрмөк малдар-биле орнап турарлар. Калдарчылар М. Көргөн-оол 45 баш, О. Самбыр-Норбу 35 баш хуу малдарын күрүне малы-биле хуу малдан турарлар. Ирт кадарчыны Оюв-оолду уугу иртерининч чамдым бичин хураганар кымдыр «хуула бергаласан». Лой саналгазынын үезинде кадарчы Маныр-оол 4 койну алдынга уугу каакшак, комексис-биле маргыжып, хөөн 3 ка-

тап саваткан. Салбырынч зоотехниктиг Биче-оолду мал үчүдүгү контролду коштаканы таварылга эвес. Совхозтун бир шарынын ол болунга шынчөдөп алган турган. Бо чылын дөңөй төрөөн инектерин 11 инекти бодуну катты Ондар Шүргөңейге март 30-ге чедир Шүргөңейнинч кодышты төрөөн инектерин бызааларын килер орундалаан. Апрельден май 4-ге чедир төрөөн инектерин фермага чоруттайы, ол-ла каттынга июнь 10-га чедир сагдырган болгаш оларынч бызааларын ай өтчөдүгү килбирөөн.

Чепсек-херекселдерин үчүдү барык-ла чок. Совхозтун төп складинында салбырынч складиныне чорудан чепсек-херекселдеринч фактуралы бар, а оларын салбыр складинында фермаларже, бригадаларже тус-тус малчыларже үндүргөн документалыны чок. Кини-диле, калдык чепсек-херекселдерин быжылаанын склад өргөлдөш эш О. Санчы боду белин билбес. Оон түнелинде 42 хомут, 3 шлеп, 30 седелга, 12 терге, 15 шапа, 15 дуга, 92 сизен кадыры, 205 демір айыр, 82 демір хуу-рек, 8 аээр, 10 чүгөн кайда, кым-барда быжылгатынгалы деп чөтө билдикме. Ол ишкан чурттага ба-жынкыны база малчыларда быжыл-гатынгалы. Дика хөй өт-херекселдер Олуш, шадер санай откатынгалы. Алаштын тараа сугулар бугуларын бевизин доскарлары-биле богулап каан чыгыкылар. Кывар-чаар мате-риалдарынч чарыгалы камалга чок болгаш үчүлүк чорукту өрөнгөй. Талон-биле санал көргөш, склад өргөлдөш эш Санчынын кырында 6 тонна бевизин тулуп турар. Малдын, тракторларынч камгаланы багай, бугу-рукчулугу куду. Чамдык трактористер тракторларын хуу ажил кыларына ажилдап турарлар.

Салбырда нинтинин өңү-хөрөңгө-леринин үчүт-отчөдүнү сандаргай болуп турарынч бир кол чыдаалгыны болза, бугурулулгезин тус-тус алдырында өрөктөг чүгүлөр харылап турар кижилер халажыр апарганда, хулаңчыга атымын бугу-гаар санажып хулаңчышпей, чүгө

дугурулдерин хулаңчып турарына. Склад өргөлдөш турган В. Илан-Сүрөө таралык складины О. Санчыга хулаңдырде, дөңөшкө хулаңчы-чүгө склад дугурулдерин хулаңчы берген.

Салбырынч болгаш совхозтун төп бугуларынчынч (каа бугуларти эш Бедрат) контрол чорун ажыг-зын алган, салбырынч кассири М. Шура күрүнгени болгаш ажил-чыларынч акшазын кажаларп сам-чыгдал турган. Фервал, айда Сары-Булу ферманынч саанчыларынч шалың ведомоуунга Х. Д. Анчымаз деп херек кырында чок кижинин адын тулуп бижээш, 50 рубль 70 копеекти ол бөдү алган. Бодунун амаа Көшкөн-оолду кылган ажил-дарынч нарындын түтүн өстүр өскөртүн турган, амаа январьга 27 рубль, февральга 18 рубль 10 пеекти шалыныпдан ажыр төлөп берген. Малчынарга аванс бөзөдө, оларынч билбесин ажилдап алган акшазын чедир төлөвей келген. Чы-жээ, кадарчы М. Экер-оолду 20, М. Карадаштын 20, Ш. Эрес-оолду 25, О. Калдар-оолду 54, М. Дам-лынын 10, М. Луузынын 15, Д. Кыстан-оолду 40, С. Сөөм-оолду 9,4 рубльдерин бодунга шынчөдөп алган. М. Шуранын айда ап турар шалынын херек кырында 60 рубль. Илчарга өрткөн беш айлар-дын дургузунда ол 2 демір орун, 2 хөөнчиг чорудан, деп ишканы ради-применин, чөм ишканы, даярарин жанына, ар, төрөөнө кышкы тоинар, орун шымыгарын, күш дугу сырткы салып алган. Ону Алдан-Мадыр суурнун чурттакчылары эки билер.

Салбырынч ажилында шак мынды дүвүрөзенинч байдалды парт-комга, дирекция чегинге, ажилынч комитетине болгаш комсомол орга-низациалына база партия-курне контрол комитетинин совхозта дуз-алап бөлүгүнө мегелеп турбузе, калдык-ла хемчек алабын келген.

Аазатпайлар чоруткан адыр-лы, нинтинин өңү-хөрөңгө-леринин үчүдүн шылгыларынч оон контролду хулаңчыштырчуу.

С. ОНДАР,
С. ХОВАЛЫГ.

Сорук-күзелим хайнып келди

Бистин уугу совет Төрзөн чүгүвүстүн болгаш оон шитиде Тыва АССР-нин ажык човнарынч эгертисме чедишкенини-биле таны-жып тур бис. «Шын» солун чуртун кайы-да буунарында, өөредилге чедеринде, шериг кезектеринде чедип турар, мында өлдөр, кыстар оон доктаамал номчучулар.

Совет чуртта коммунисттик тургузушкунун калбартын турар үезе, оон кижилери кайгачык аас-кежиктиг чурттап турар. Ол аас-кежик бистин сагыш-сеткилдиги чалгынапдыр чүгөдөн. Ичканган мөңү сорук-күзелим хайныккан. Чаңгыс чөч чурттулар «Шыны», «Тувинская прав-да»-биле кайы номчуп, оон номерлерин тускай көчөп ап турар бис. Шериг албанын эки эртинерин турар тыва дайыңчыларга бистин ухар-чүгү кезээнистичи командирлар, солунарын чагыдып берген.

Ужар-чүдү камгалалында адыкчылар: Х. Кускун-оол М. Опи, Т. Очур, К. Насык, К. Кошкар-оол, Д. Сарыгай политиктиг болгаш дайың-чы серемчилерге белеткеде өөредип турарга-биле мергелештир «Совет Армиянын терининери» деп аттарын чедип алган.

Июнь 28-те үнгөн «Шын» солунда Таңды районун «Коммунизминч херек» колхозунунч Могай сүт-бараан ферманынч саанчыны Мая Хиди-пеевна Опи бодунга быжылгаан 13 инектерининч бирээзинден-не чылдын бирги чартында сүт саалдамынч планын чедишкенинч кууесипшаан, чыл төнчүзүгө чедир инек бургузудан 1700 кг сүтү саап алып деп ху-лаңынч турар дугайында чүдү парлаттыган, оон номчаш дымка өөрүп тур мен.

Совет Армиянын шериг албанын тергенин эки эртинерин дээрге, ком-мунизминч тайбын күш-ажылчы тургузушкунунч базым бургузунда карак өгү дөг камгалал турары ол болур. Төрзөн чүгүвүстү камгалаарына бистин күзөл-сорууус, бердингеннис кызыгаар чок.

Анаа дайыңчы Мадыр ЧЫСПЫНМАА.

Трактористтиң ажил-үүлөзи

«Удуг-Хая» совхозтун тракторизи К. Шангыр-оол трактористеп эгелээ-де ажилынч эки үрө-түнелдинин көргүзүп келген. Ичканган ол «Кур черин шынчөдөп алганы дээр» деп медаль-биле шаңааткан.

Совхозтун Хендерге салбырынч ол ийн чылда ажилдаан, чаксы та-рында үезинде салбырынч бүгү тараа култураларынч 90 хуузу каткал-лар-биле дески кылдыр таптай бастырган.

Техниканы ол камыг эдилеп кел-генин көргөш, совхоз дирекциясы «Беларусь» деп чаа тракторну анаа быжылгаан. Чер аңдарылгазында тракторларын кывар-чаар материал-дар-биле ол үзүлгөт чок хандырып келген, чаксы тарынганы чедиш-кининч дооскан болгаш чагы ажил-дарынч база эки чорудуп турар. Тра-кторист эки ажилдаш, өрөктөг шаң-налды база алган.

Д. ШУЛУУ.



Бо чылын Миргород бугурулга өргөлдөш (Полтава область) көзө ажил-агылы ажил-ишчилери кукуру-зын гектар бургузулган 70 центер таразын дээр де-мисемип турар.

Бүгү колхозтарда болгаш совхозтарда кукурузанынч үнүжү эки, Механизаторлар тарылыгы оодурулар ара-

зын ажилдап кылып, үнүштеринч немелед чөмгерле-зин чорудуп турар.

«Болышкы» колхозтун тракторизи Алексей Семео-вич Рыбко (чурукта) эгелгед кукурузанынч 14 гектар черинге немелед чөмгерлеринч чорудар турган, 23 гек-тарга чорудуп турар. СЭТА-нын фотохроникасы.

ганизацианынч илг чевирин тургузарына бүгү байдалдарын то-даргай таарыштыр көрүп билери чаа хевиринч марксисчи партиянын тур-гузуп шыдар арганы анаа берген.

Партиянын тургузарына кол ролун «Искра» солун ойнаан. Солунунч агентилери, профессионал револю-цисттер, И. В. Бабушкин, М. И. Ка-линин, Н. Э. Бауман, Р. С. Земляч-ка, Е. Д. Стасова болгаш өскөкел-ер да солуну тардырынга иделей-лиг кирип, революцист партиянын кол өзө болган чакыт организаци-аларын тургусканар.

Дайыңчы, чаа партияны тургуза-ры оппортунистер-биле чиди демос-сеге өрткөн. Партияны кадарчы каттыштырып, кижизидеринге Ленин «ажык марксизминч» база «экономистеринч» оппортунизми-биле шиттирдип демисемип келген. Оппортунизминч социалдык дазы-лыч оон өскөрдиктиг ролон база чурт бургузунга оппортунизминч аң-гы-ачты хевиринч болурун Ленин тодарган.

Оппортунистер болгаш ревизио-нистер коммунисттер ажилдын шимчөөшкенинч чарыкчыларынч джирдер, Ленининч болгаш большевиктеринч ревизионистерге удуу демисеп марксизме үндө-лөөш, ажилдын алгынынч херээ дээр, оон чактыс эвин каттышты-рып дээр демисеп бооп артып кал-ган.

«Европанын эл улуу өскүндүрү болгаш аймылы»-ныда революцист партиянын чок бою турарында. Шейдеманнар, Реноделдер, Гендер-соннар азы Кауцкии ишкан чал-чаларынч өскөрдик партияны бар. Революцист партия чок — деп Ленин

билжип турган. Европанын улустары-нынч болгаш кижич төрөдөгөтөинч са-лам-чолу дээр уугу баштыкынынч дүвүрөзенинч шынап-ла халас бар-баан. Реформистер ажилынч алгы-ны буздаван болза, фашизмдинч ара-тангыг үгүлдөй-ла, делегейинч ийн дайың-да болбас ийик.

Ийн хевиринч партияларынч — социализминч делегей системасын тургускан Коммунисттик партия биле ажилчыны алгына шүүт өскөрдик-терге чедир бурарышаан. Барынч Берлиннин бургомистри Бранд, оон ийик Спаак болгаш Г. Молье иш-кан өскөрдикчи-баштыкчыларын кижизиткен реформисчи партиянын ажил-чорудугазынын түнелинч амьдарал боду-ла көргүскөн.

1903 чылда партиянын ийикти сиедизинге большевиктер партияны тургустунган болгаш төгүдө бир-ле дугаар пролетариаттынч диктатуразы дээр демисемип сорулганынч салган революцист программа Ленининч ачмын-биле үлөзө алдыган. Партиянын пролетариям эвес, түрүш чок элементилер-биле долдуурыныче чүт-күп турган оппортунистерге шын-чы согушу В. И. Ленин партиянын тургузуп турарынынч эгезинде-ле берген.

Партия кижигүчү кижич буртуз-кайы кире улуг ролду ойнаан тур-гарын Ленин онаалды айткан. Бо-дунун бүгү ажил-чорудугазынынч партиянынч эрге-ажылына чыгаргыры болгаш оон шиттирлеринч амьды-ралга ботандырып партия кижич-гүрүн бургузунга хулаңчыга болур деп Ленин санаан.

Ленининч ол чагын бистинч пар-тиявыстың ажил-чорудугазында бөгүнгө дээр артып калган. СЭКП

ТК-нын июнь Пленумунга бодунун чугаалына эш Н. С. Хрушев мын-ч дээр: «Кандыг-да айтырынга хамаарыштыр партия кажан бодалын чугаалап, ол айтырыгынч канчаар көтөрүп тодаргайлап каашканда, бир эвес партия кижигүчү мен деп бо-дун санап чоруп кижич шын эвес тургустарынч эзелеп, бодунун ол ту-ружун камгаларга болза, индиги кижич херек кырында партия кижигүчү эвес алган. Боттарынынч хуузунда частыргылы болгаш партиянын, тодаргайларга, чаңгыс аай бодал-дыгарынч чурт уугу арийзынынч шиттирлеринден беки кылдыр са-нал чоруп индиги кижилерден пар-тия хосталын алып учураду».

Уугу масса-биле сарып харылаа-ды болуру Коммунисттик партиянын кол күжү деп Ленин санап чо-раап. Масса-биле бодунунч харылааларынч хун бургу быжылган турары-биле бистинч пар-тиявыс күштүг. Чон-биле доктаамал калды ажилдакчыларынч тодаргай чы-гарган СЭКП ТК-нын Бирги секретары Н. С. Хрушев, ТК-нын Президиум кижигүчү көргүзүп турар.

Марксисчи теориянын аргы болу-ру дээр Ленин доктаамал демисемип чорюан. Революциянын болгаш пар-тиянын уугу баштыкыны марксисчи өөредитинч чаа байдалдарга таары-шып улам сайбараткан. Амгы үеде бистинч партиявыс идеологтук ажилде уугу кичөөненин салып турар. СЭКП ТК-нын июнь Пленуму, оон шит-тирлеринч база эш Н. С. Хрушевтинч Пленумунга чугаазы оон тодаргай херечинч болур.

Кижич төрөдөгөтө социализмче про-летариат диктатуразынч дачтыштыр көөр дээрин Ленин чактыс эвес ууда айткан. Бистинч партиявыс проле-тариат диктатуразынынч дугайынч өөредитинч камгалал, сайбарышп шылдан болгаш «ону чаа-чаа түнел-дер-биле байлтык».

Империализминч амгы пропала-ндистери буржуаз тургузуну «хо-судту делегей» деп мактал турдарлар. Буржуаз демократия дугайында меге чулчүтүшкүнарны Ленин чылчэ шапкан.

Совет күрүнгенинч удуручкучу бол-гаш партиянын баштыкчыны В. И. Ленининч бүтү-ле ажил-чорудугазы хөй таламын-биле өсүлгү-ла онагай. Ол амьдардып бүгү таламынч удурутуп, анын бур айтыргыларын шиттирлеп, сьездилерге, хураалар-га чүвө чугаалавышаан, ажилчы-нар база тарачылар-биле учура-жып турган. Ленининч шычы өөр-өнкүчү Н. С. Хрушевка баштапкан СЭКП ТК-ын удурулуунунч ол хевиринч хажык чокка ботандырып турар.

Бистинч партиявыстын болгаш кү-рүнгенинч дачтышты политикамын В. И. Ленининч тодаргалы уугу учур-дузалыг. Ол мынча дээр: «...Бистин бүтү-ле политикамынч бурж пропалагандыс улустарынч дай-шык малаарыныч улаңаашан, а харын дайынын чок бугуларынчче у-лаңаан. Ияны бур ийиктелер тургу-зулугу күрүнгенинч тайбынч «коз-дөлбө догунашкынынынч дугайын-да бо лениничи принциптинч бистинч партиявыс амгы үеде улам сайбарат-кан».

Быжык тайбынч болгаш кижич тө-рөдөгөтө термоядурут дайынынч аймылдан чайладырынынч ажык оруу чепселенишкенинч дүжүрө-

ринден база тайбынч кожа-хөлбө до-гунашкындан хамааржыр дээринч делегейинч ак-сеткилдиг кижилерин эки билер.

1921 чылда партиянын Х конфе-ренциязынга В. И. Ленин партиянын ажилынч дээр эртемдеринч дөрт чылдыг куруу-биле денеп чугаа-лаан. Бирги күрө өрткөн чүс чыл-дын 70 чыдарында 1903 чылга чедир — народиктерден, социал-демократтардан база II Интернаци-онадан большевикке чедир баштай-гы өгө өртү. Ийги күрө—1903 чылдан 1917 чылга чедир. Ол дээр-ге революцияныч илангыт белекче-деринч чылы, 1905 чылдынч революцианынч баштайгы дуржулдык. Ушкү күрө—1917 чылдан 1921 чылга чедир. Бо дөрт чыл баштайгы 40 чылдан-даа артык утка-шынар-лыг. Пролетариат эрге-чагырганы тургары; социализминч тургускан — «ичан

„ТАЙБЫҢЧЕ ЧАЛБЫШТЫГ КЫЙГЫРЫГ“

Венгр-совет найыбалдың митингизинге Н. С. Хрущевтун чугаазы-биле холбаштыр

ЧЕПЕЛЧИЛЕРДЕ

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Кремльдин Сьездилер ордузунга совет-венгр найысылалдын митингизин болуп турган уезинде, венгр найысылалдын дык хэй бугуруелеринге дүштеки чөм уезиниң чыгарып турган. Телевизорлар бар чер болганга — завод клубтарына, Культура бажынарна, квартираларга венгр аждык чоннар Сьездилер ордуздан дамчыдылгаларын уаг сонургал-биле хайгааран көрүп турганнар.

СЭТА-нын корреспондентизи-биле беседазынча Чепелдин металлургия болгаш машина тудууну комбинациянын ВСАП-нин комитетинин секретары, ВСАП-нин ТК-нын кезигүнү Эрне Мольнарнын чугаалааны болза: бистин партия-чазак төлөөдөривистин Совет Эвилелинине кылган аян-чорунуң ужуру-дузанын ажыр өнөрү берге.

Бо аян-чорук болза быжыгып турар венгр-совет найыбалдын, бистин улаустарын болгаш партияларнын аразында тургустунган аяк-

дунма харылааларын чаз херечизи болуп деп, Э. Мольнар үргүлчүлөп чугаалаан. Бистин улаузувустун төлөөдөривин совет кижилерин чыны-биле хулаас алган, СЭКП ТК-нын Бирги секретары, Совет чазактын баштын Н. С. Хрущевтун венгр улуска чедирген байыры чепелчилерини оза өртүп турар. Бистин комбинация коллективни социализмни күштерин быжыгаарынче, социализмни тургустунган улаустарын чектелешкиниче улаандырган Совет Эвилелинин, Венгр Улаус Республиканын тайбынча айнакшыдыг политиказын бүрүн-биле деткип турар. Бо политиказын аяк-херектери-биле быжыгылашкан, чепелчилер чартык чылдык бугуруле планын болгаш дашкаар үндүрер продукцияны бугуруенин планын чепелчилерини күтүскен.

Кымыл Чепел кезеде улус-демократтыг өзү-чурумун идегедиг чепелчилерини, социализмни тургустунган чыгарыныч авангарды болуп келген болгаш болуп арып-даа турар.

Тайбыңның херээнге салышкын

ДЕЛИ. (СЭТА). Кремльге Совет Эвилелинин болгаш Венгриянын улаустарын митингизинге Н. С. Хрущевтун чугаазы Индиянын парламанынын болгаш хей-инитизиниң кичээнгейин бодуче хандылып турар. Делинин солунары Совет чазактын баштыннын чугаазын бирги арыннарынга калбаа-биле тайылбырлаан. Парлаалта Н. С. Хрущевтун чугаазында делегейиниң чугула элээн хэй айтырылгарын талазы-биле саналдарны оза тускайлап, ол саналдарны барын таланы күрүнелеринден хулаас алып чорук политиктиг климатын чымырынга дуаалаар ийик деп демделген турар.

«Хрущев элээн саналдарны, бирги ээлтеге герман айтырынын талазы-биле, делегейини дүшкүрүлүг чорун чавырылдырырычче улаандыр-ган саналдарны кирген» деп «Пэриот» солун бижээн.

«Стейтсмен» деп солун совет саналдарны «бүгү-инити тайбынчы хандырынын херээнге салышкын» болуп деп айтты турар.

Кремльге болган митингге Н. С. Хрущевтун чугаазынын дугайында дындагыларын бүгү-инити радио-нун сөөгү медалеринге дамчыдып турган.

Чугула чугаа

ТОКИО. (СЭТА). Совет-венгр найыралдын митингизинге Н. С. Хрущевтун чугаазы Токионун солунары чугула чугаа болуп деп чангыс эл-сеткил-биле үнелеп көрүп турар.

«Чөм биле Барын таланың аразында чугаалажышкынарга чугула элээн саналдарны совет премьер кирген» деп «Асахи» солун медегдээн.

«Дүшкүрүлүг чорукту чавырылдырырынга Хрущевтун чугула саналдары» деп «Йомиури» солун ол чугааны үнелеп көрүп турар.

Н. С. Хрущевтун чугаазына тайбын кожа-хелбө дугунаашкынын политиказы Совет Эвилелинин даштыкы политиктиг кол шугуму кылдыр бодунун чаз баштыкынын алган деп «Асахи» солун медегдээн.

Мөңгедө өңүктөр

БУДАПЕШТ. (СЭТА). «Непсабашаг» солун «Кремльге сорук кирикти митинг», Н. С. Хрущев биле Янош Кадар бистин улаустарын бугулабыс найыралдын дугайында, ийи системаларын тайбын кожа-хелбө дугунаашкынын дугайында, социализмниң идеяларын тиледелгенин дугайында» деп улуг эгелер-биле үнгөн. Н. С. Хрущевтун болгаш Янош Кадарын чугааларын солунун чеди арыннарынга парлап үндүргөн, ол арыннарынга эгелеринде бижээн болза: «Бистин партиялары-ныстык болгаш чазактарыныстык турары бугуру дүжүк турар», «СЭКП-нин XX съездинин аяк-дал кылган ленинчи шугумунга делегейиниң бүгү коммунисттик шим-чазакны байыр чедирген», «Коммунизмниң тиледелгени идеалы херек кырында куш-ажаыл-биле боттанып турар», «Тайбын кожа-хелбө дугу-

наашкынын ленинчи принциви бугу делегейге тилеп турар», «Венгр Улаус Республика бугу куш-ажаыл улаустун бугуруелин болгаш деткимчен аяк-дал турар».

Венгр-совет найыралдын Нинителелин чигине секретарын ордалады Ласло Кшиш СЭТА-нын корреспондентизи-биле беседазынча чугаалааны болза, совет улус-биле быжыгып турар найыралга венгр аяк-чоннар сагыш-сеткилин бугу ханызыдан өөрүп турар. Совет-венгр найыралдын Нинителелин даргазы академик П. Н. Федосеев Кремльге болган митингге венгр улус 225 миллион совет өңүктүлүг деп чугаалаан. Социализмни херээнге тувулуза чедир бердинген 10 миллион аяк-чон өңүктүлүг болуп турарын совет кижилер билип алзынар.

Вашингтон өөренип көрүп турар

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Совет-венгр найыралдын митингизинге ш Н. С. Хрущевтун чугаазы Вашингтонунуң солунарынын болгаш радио-телевидение дамчыдылгаларын кол торма болуп турар.

Н. С. Хрущевтун делегейини дүшкүрүлүг чорун чавырылдырырычче улаандырган саналдары АКШ-тың чазак бугуруелериниң улуг кичээнгейин көрүндүрүп турар.

Америк телеграф агентилериниң дындагыларын эзугаар алдыра,

АКШ-тын президентини Дж. Кеннеди Н. С. Хрущевтун чугаазын сонургал-биле өөренип көрүп турар.

Күрүнө департаментиниң парлаалга айтырылгарын талазы-биле даргазы тускай медегдэли кылды, ылангыла күрүнө департаментини Н. С. Хрущевтун саналдары «кичээнгейин өөренип көрүп» турар болгаш ол саналдарны Каттышкан Штаттарын эвилелчилери-биле кады чугаалажып көөр деп турарын медегдээн.

УЛУГ СОНУРГАЛ

СОФИЯ. (СЭТА). «Тайбын болгаш коммунизм дээш, марксизм-ленинизмни тугунун адаана чангыс өлтүр», «Тайбын кожа-хелбө дугунаашкынын улустарын амыдыралчы эрге-ажыктарын илеретип турар» — деп ындыг эгелерин адаа-биле болгаш солунары Совет чазактын баштын Н. С. Хрущевтун Москвага совет-венгр найыралдын митингизинге чугаазын парлап үндүргөн.

Делегей дайыны болза социализмни

болгаш коммунизмни тургузарында, делегей революциязын дүргедеринге-даа эргежок чугула чүдү эвес-тир, агаарга, космос делегенине болгаш суг адаанга ядролук шенелдерини хорулгаларын дугайында дутурулган чедип алырынның ынамын бар болуп турар дээн Н. С. Хрущевтун чугаазында ындыг черлерин «Отечествен фронт» солун ол-чалап парлаан.

чок деп канчап ындыг болду ол — деп, ол элээн элдесинин чугаалай-дыр.

Бистин хоорайың, чорумал кижиниң ашталдып алыры берге. Бир эвес крем биле шектажык бодунга ал албаан болза, чорумал кижини Кызылга аштаттынмаан идик-биле кылаштар апарар. Ынчалза-даа «идик багыйда эжик ырак» деп үлгер чугаазы база бар болду эвес. Ол үлгер чугаазыны кырынга «аштаттынмаан идик каракка көскү» деп база бир чугаалаан немей чогады каалтаалынар.

Чонуну күлтурлук хандырылганын экижидериниң дугайында сөөгү эде канчаар-даа аажок улуг кемчелерин ап чорудуп турар чүве болгаш.

Кызыл хоорайын бугуруле комбинатынын директору хундүлүг, Николай Васильевич Подкопа, бир эвес бис ийи өскө республикалар найысылалыга азы улуг хоорайлар чорук кылып чед бергеш, аштаттынмаан идиктер-биле чед хоорай кезивес боор бис. Чүге дие, мында идик аштар черлер бажы бугуруле-де-ле бар деп хоорем чокча чугаала болуп. Майыкташтырысты аңаа сазыдан чоп-чаа сазып алган чүве деп кылдыр кыйайтыр ашталып каалтар болгай бис.

Кызыл хоорайың, оода-ла төп күдүмчүга идик аштар чер тургузар дугайын чед доран боданын көрбөс болузувуса хоржак боор. Николай Васильевич.

Т. КЫЗЫЛ-ООД.

МООЛДУН ЧОНУНДА

УЛАН-БАТОР. (СЭТА). Москвага совет-венгр найыралдын митингизинге Н. С. Хрущевтун чугаазын Моолдун хей-инитин аажок уаг сонургал-биле утакан дээрин МОИЦАМ агентилер дындаган.

Н. С. Хрущевтун бо сорук киркичи болгаш мобилизация чугаазы болза, тайбын кожа-хелбө дугунаашкыны үндөүлөш, угазылаалдыг чугаалажышкынын арганы-биле, боттун шитилерини хулаас алырын арганы-биле делегейин дүшкүрүлүг чорун чавырылдырырынга бугуруеди болгаш турар деп, МОИЦАМ агенти-

лелин тайылбырлакчы Р. Церендаш бижээн.

Амгы үеңиң чугула айтырылгарын боттун көрү болгаш оларын шитилериниң ортурактын ылаптыг тодаракты — Совет чазактын баштыннын чугаазынын кайгамчык чүдүдери бо. Чугаанын бо бугуруелди чүддери тайбын камгалаарына, урегеджи термодролуг дайынны баш удуру болгаш талазы-биле баштайгы үндөүлөш тургузарына Совет Эвилелинин шитилериниң дугайын херечилеп турар-дыр.

ДУШКУУРЛУГ ЧОРУКТУ ЧАВЫРЫЛДЫРАРЫНГА ЧУГУЛА БАЗЫМ

ЛОНДОН. (СЭТА). Совет-венгр найыралдын митингизинге Н. С. Хрущевтун чугаазынын дугайын Рейтер агентилер даштыг дындаган сон дарты Лондонунуң радиоу болгаш телевидение Совет чазактын баштыннын чугаазынын төдөргай доптуланын дамчыдып, Чөм биле Барын таланың аразында дүшкүрүлүг чорукту чавырылдырырынга «чугула базым» кылдыр ону үнелеп көрүп турар.

«Ивнинг стандард» болгаш «Ивнинг ньюс» солунарын тайылбырлакчыларын медегдэп турары-биле алыра, делегейини дүшкүрүлүг чорун чавырылдыр болгаш соок дайынны уагтар талазы-биле улам ынайгы практиктик хемчегдерин алдырыга Совет Эвилелин белинин дугайында Н. С. Хрущевтун медегдэли ам ядролук шенелдерин хорууру дугайында чугаалажыш-

кыннар Москвада чоруп турар үеде аажок улуг ужуруду болуп турар.

Дайынның тыптыг келирин баш удуру болгаш талазы-биле хемчеглерин ажал-ишти өзү-биле чугаалажып көрүңү эргежок чугулазын дугайында Н. С. Хрущевтун сазы Чөм биле Барын таланың аразында байдалды экижидериге улуг перспективаларын аяктып турар деп, «Ивнинг стандард» солун бижээн.

Хенертен халдаар арганы баш удуру болгаш соорулга-биле Совет Эвилелинин болгаш өске-даа чурттарын девискээриге контроль таңым черлерин тургузарын аяк-чөм чымын дугайында Совет чазактын баштыннын өстери «соок дайынны амгы байдалына үндөүлөш эргидени кылып болуп магат чок» деп «Ивнинг ньюс» солун бижээн.

СИРИЯДА БАЙДАЛ

БАПР. (СЭТА). Президент Насер-биле ужурашып болгаш чугаалажып дээш сирия чазак төлөөдөр баштап, КАР-ла чедип келген Сирияны «Революстуг команданын национал чөвүленин» даргазы генерал Луай Атаси Дамаскага ужулдуп чорупкан. Чайгы үеде президент Насерин болгаш КАР-нын чазак-

нын туруп турары Александрйге бодунуң турганын үезинде Атаси Насер-биле ийи каттап ужурашкан. Аэродромга ужулдуп чорудурун мунунда генерал Атаси «менде чугаалаар чүве чок» деп чугаалааш, парламанын төлөөдөрлеринге канды-бир медегдэл кылырында ой-талаан.

Бо үүрмек айтырылгар эвес-тир

СААЗЫН ЧОК-ТУР

Ол Кызыл хоорайын чурттакчы-зы кижин чүве, Бир-ле кезеж кадайы ону хоюг ак чигир садып эжел дээш маганчы чорудупкан. Гастрономга халып келген, Эжикти дырткан, — так болган.

Чүү болду бо? Чөп көчүгү эрте хаапканы ол! Хаар шагына чедир ам-даа чээрби мунга бар ышкажыл? — деп, база-ла ынаар кирерин арадажып турган кижиден айтыр-ган.

Черле мындыг улус-ла болгай бо, кезеж хаарда он беш азы чээрби минута чегейи турда-ла хаантар, Эрте ажалдарда база-ла ыявыла каш минуталарын эрттирикеш, ам көп ажалдар — деп, демизин чугаалааш, иштиде бир-ле чүве хилерен-ген.

Он ол, он бир-ле скорост хеф-хере дүрген хелелдер кылдыр солуй суккаштын, сары барбазын дайлап кылгаш, кезежчи маган кайы сев дээш ынай-ла болган.

Аңаа чед бергеш, бир килограмм хоюг ак чигирден деңизлей кааптарын дилээш.

— Саазын чок-тур — деп, садыгмы уруг чугаалааш.

— Бичин-даа саазын тывылбас бе?

— Ыг дылы дег-даа саазын тывылбас мей.

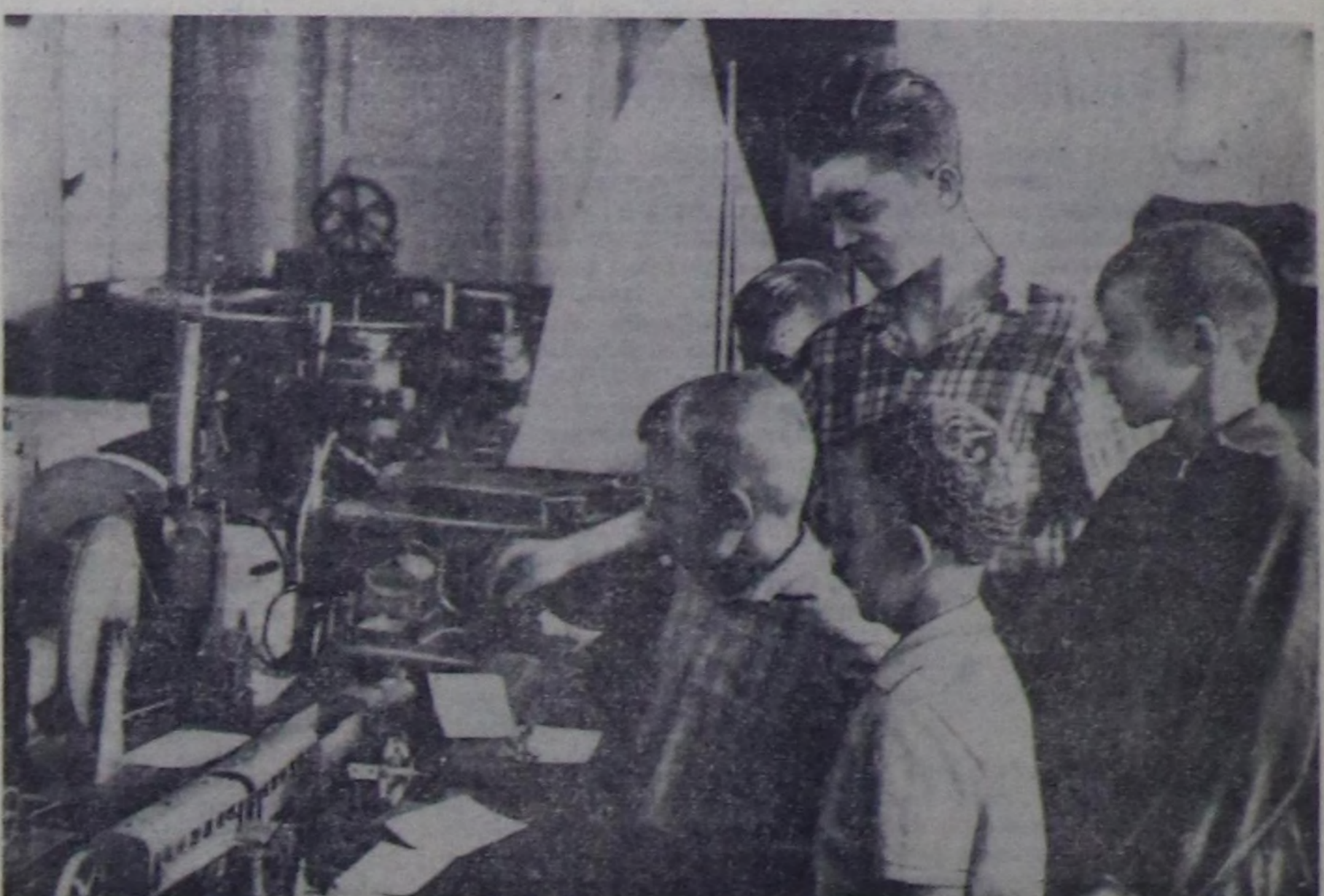
Ам канчаар, садып алыкчы эш кезек боданып тургаш, дашкаар хирт диген. Садыгы кыс оң чүгле сары барбазынын азын көрүп чыгып калган. Ол-ла чоруктаж, хлеб маганчыне киискип келген. Солун

садар автоматче 2 көпекти кыгырт кылдыр суп кирипкеш, каш каттап хак-шок кылдыр баскылаан. Кайда боор дээр силер, оода солунуң азы бенин бакылавын барган, Ам канчаар, чүдүдөн чүү болу бээр ирги дээш база-ла ийи көпекти ужулаш, автоматче кыгырт кылдыр суп кирипкештиң, басын дээш чүвезин каш каттап куду хак-шок кылдыр дагыла-дыр баскылаан. Кайда боор дээр силер, солун чок, 4 көпек когаралдык болган.

«Бөртке чигир урудуру алып дээр-ге бир талазында өпчөк, ийи талазында культура чок, чарап эвес чүвө-дир ол» деп садып алыкчы эш кезек боданып турган, бажычыне эл-ке, Кайының чыгынын күстүтүм-мейи барганга иштиде аажок хомудан бажы олурган.

Бистин эргич чепес дегем Төрөң чуртувустуң муң-мун садылгарын бугу садылгарын садыгын бекдик культуразы дээш демисежин турар болгай, Ындыг болза-даа бистин республикамын найысылалы — Кызылдың чамдык садылгары садып алыкчынын садып алган аш-чөм болгаш улустур бараанарын орап бээр саазына чедимейи турары элден чүвө-дир. Ол дээрге садыгынын буруузу эвес, ону уадуруп, баштап турар горноуң даргаларын бугуруу-дур ийи.

Саазын чоктуң харазында бистин садылгарымыс чамдык са-



Республиканын школаларынын техниктиг чогаалганын чөм чыгы делегейге кирери-биле салдырган кылгаларын саны эртең чылдымын кызып болган, ынчалза-даа шынар талазы-биле эки кылдыган аждылар хей болган. Ылангыла адаа Кызылдын № 7, Шагам-Арыгыны № 1 болгаш 2 ортумак школалары. Арыг-Уауу ес чыл школаны хей чүдүдери делегейге, Олар эки тунделге четкен.

Чурукта: делегейге Кызылдың өөреникчилерини көрүп турары.

Фото В. Луктовтуу.

Тываның оолдарына болгаш кыстарына

Сибириниң болгаш Биракы Чөм чүктүн көдө ажал-агы талазы-биле улуг өөредилге черлериниң бирээш — Бурятияны көдө ажал-агы институту силерни көп өөренирине чалап тур.

Институтта дараазында факультеттер бар: агрономияны (агрономия бар), хөрүн талазы-биле болгаш агрономия салбырларын, ветеринарияны, зоотехникти, белектерини, көдө ажал-агы экономиказын, көдө ажал-агы механизастарын болгаш бот өөредилгени.

Институтта дооскаарга эртемен агрономун, хөрүн талазы-биле болгаш агрономияны эртемен агрономун, мал эчкини, эртемен зоотехникти, куш ажалын талазы-биле эртемен зоотехникти, инженер-механикти, агроном-экономист эртемен, көдө ажал-агы бухгалтер-экономиканы тускай мергежил тымысп турар.

Чүгө бо чылын бенин институту 96 эртемен зоотехниктер, 100 мал эчкилер база 90 эртемен агрономар доозуп үнгөн.

Эртең күстег элээш институт чагаайымы тугурун чаз өөредилге корпузунда турар. Институт лабораториялары болгаш кафедралары эң чаа аппараттар болгаш дерилгелер-биле хандыртылган. Өөредилге-дуржулгалыг ажал-агы институту бодунда турар. Өөредилге болгаш бугуруле практиканы студентилер аңаа эрттирер.

Институтта 150 аяк-башкы кадрлар, оон иштиде 8 професс-

сор, 70 аяк-доцентилер болгаш кандидаттар бар.

Язы-буру мергежилдериниң кандидат диссертацияларын хулаас алырын СССР-нин Дээш болгаш Ортумак тускай эртемдер Министрствозу бистин институтка чөпшээр. Ол шынар институтка аспирантура баш бар. Ында 20 аяк аспирантылар өөренип турар.

Студентилер чагаайымы тугурун ийи чурттага черлери-биле хандыртылган. Ийи чурттага черлери өөредилге корпузунуң мырнай чанында. Ол шыкар столовая база оң-биле кожа турар. Өөредилге корпузунда улуг буфет бар.

Хей ном фондулук номчулга залы студентилериниң уада ажалдарына кааршып тургустунган. Спортка ынактарга улуг спорт залы бар, ында бүгү-ле секциялар ажалдап турар.

Агрономия, ветеринария болгаш зоотехниктер белекээр факультеттерге кирерин кузэнир кирериниң дараазында экзаменерин дүжээр: орус дылга болгаш литературага (сочинение), физикага (аас-биле), химияга (аас-биле), математикага (аас-биле), орус дылга болгаш литературага (сочинение), математикага (аас-биле), даштмык дылга (аас-биле). Көдө ажал-агы экономиказы-

нын факультетинге — орус дылга болгаш литературага (сочинение), математикага (аас-биле), химияга (аас-биле) база (даштмык дылга (аас-биле)). Бот өөредилге-биле кирерлер даштмык дылга экзамен дүжөөвас.

Ортумак эртемен дугайында документалдык даштмык дылда демидээ чок кижилери база даштмык дылда ортумак школа программасында эвээш хемчээлдиг эргекнери даштмык дылга экзаменден хостаар.

Тываның аныктарын дилээш эзугаар Бурятияны көдө ажал-агы институту улуг ректордун кирериниң экзаменерин Кызыл хоорайга, көдө ажал-агы техникумунга эрттирер болган.

Бурятияны көдө ажал-агы институту студентилерини стипендиязы бирги курска — 29 рубль, ийги курска — 32 рубль, ушкун болгаш дөртүк курстарга — 35 рубль 50 көпек, бешки курска — 39 рубль 50 көпек.

Институтка кирериниң дугайында билдириникин, ажалдап турган черинден азы школа дирекциязында характеристиканы, ортумак эртемен дугайында документалдык (боду-биле), эми шынызылазы (№ 286 хевирини) болгаш 3x4 хемчээлдиг 4 фотоурукту Тыва АССР-нин көдө ажал-агы продуктулар бугуруелерин болгаш белектерини Министрствозунга чорудурун. Соң адрези: Кызыл, Ленин куудунузу, бажың 26 а.

ХЫМЫС

Чурттуң чамдык улуг-улуг курорт, санатория ышкаш дышталыга черлеринде хымызын тускай кылып, доштарынычылгаш ижиртип турар. Тухай районун «Май 1» колхозунуң аяк-чоннары болгаш ында медицина пунктузу аяк-чоннары ийи ай хуусаа иштиде бе тудуп, хымыс кылырын аяк-чоннары деп көргөн, колхоз баштаар черинге санал кирген. Баштаар чер тус саналды уткуп, чөпшээрешке, 26 шилдик, семс күштүг белири тускайлаан. Одарын районун мал эчкини шивчип берген.

Сес бөрүвү өлүргөн

Чөм-Чемчик районун «Суг-Хөл» совхозунуң сарлык кадарыны Ондар Дамчай чылын малды олардадып мериптир, камгаладыг кадарын турары-биле чергелештир, малга хоралыг дайын — бөрү-биле демиселди чорудуп турар.

Тээригелин чөрүп турган бөрүлери

М. ЧИГИЖИТЕИ.

Республикага АГААР-ВОЙДУСТУҢ байдалы

Бөгүн республикага булуттагылап каап турар хун болур, чамдык черлерге чашкынар болур. Кызылга чашкык шолууд эвес. Хат кошкан ай-тавынга чедир, яны-буру чук улаанышкынын. Агаарын темп-

ратурамы: республикага — 22—27 а Кызылга — 22—24 градус чыгып.

Редаторнун ораалчызы Д. О. БЕГЗИ.

«НАЙЫРАЛ»: «Сампо» 10, 12, «У Французских камина» 2, 4, 6, 8, 10 шактарда.

«КАА-ХЕМ»: «Мичман Панин» 11.15, 1.15, «Ол бүгүге чай буруулук болган» (делгем экраның) 3.15, 7.15, 9.15, «Бор чок демисел» 5.15 шактарда.

«НИСЕЙ»: «Ашак-кадай болушканы ындыг көчүр-ла эвес болган» 2.30, 4.30, 6.30, 8.30 шактарда.

«ВОСТОК»: «Дайын болгаш тайбын» (бирги сериязы) 1.15, 5.15, «Дайын болгаш тайбын» (ийги сериязы) 3.15, 7.15, «Ол шамын хүмүнү бугуузуң болган» 9.15 шактарда.

ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРАГА: «Дээрбечи мангыстар» 5, 7, 9 шактарда.

Спорттун чаа чүүлдери

БИРГИ ЧЕМПИОН. Гланьск деп польша хоорайда болуп турар фестивалы талазы-биле делегей чемпионында баштайгы алдын мезаль ойноп алдыган. Ону француз рашрист Ж. Маньянга тывысқан. Совет спортсменнерини аразында эң дээр болган москвичи М. Миллер дөртүк черин алган.

(СЭТА).

Кызыл хоорайын Кочетов куудумчузунуң № 5 бажында чурттап турар Тамара Казмировна Мисевин адрези билдирмес (хоругдаада турар) Анатолий Леонидович Поповтан чарлар дугайында херек уадуруп турар. Ук херекти Тыва АССР-нин Дээш суду-билдирмес (хоругдаада турар) Анатолий Леонидович Поповтан чарлар дугайында херек уадуруп турар. Ук херекти Кызыл хоорайын улус судуна көөр.